

GENÇ YOKSULLUĞUNUN EŞİKTELİK YAKLAŞIMI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ (*)

(**) **Emine Elif AYHAN**

ÖZ

Bu çalışmada gençlik döneminde görünürlük kazanan yoksulluk nedenlerinin eşiktelik yaklaşımı ile birlikte değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın temel kabulü, gençlerin henüz çocukluk evresinden çıkmaları ve yetişkinlik evresine uyum sağlayamamalarından dolayı yoksulluk riski ile yüz yüze gelmeleridir. Bu bağlamda genç yoksulluğu ile eşiktelik yaklaşımı arasında ilişki kurulacaktır. Çünkü eşiktelik yaklaşımı, bireyin mevcut rolünden koptuğu ve yeni rolünü kabullenemediği bir geçiş evresini ifade etmektedir. Bu çalışma, yoksulluğun gençlere düşen payında, öne çıkan eşik dönemin etkilerini içerdiğinden önemlidir. Toplumsal refahı sağlamaya yönelik dönüştürme potansiyeline sahip gençlerin, yoksulluk riskinden uzak tutulması gerekmektedir. Bunun için hükümetler, genç yoksulluğunun dinamiklerini daha iyi anlamalı ve yoksulluğa karşı gençleri koruyan politikaların

güçlendirilmesine yönelik adımlar atmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Genç Yoksulluğu, Eşiktelik Yaklaşımı.

THE EVALUATION OF YOUTH POVERTY WITH THE LIMINALITY APPROACH

ABSTRACT

This paper aims to evaluate the causes of poverty that became visible in the youth period together with the liminality approach. The basic assumption of the study is that young people come face to face with the risk of poverty because they have yet to come out of the childhood stage and cannot adapt to the adulthood stage. In this context, a relationship will be established between youth poverty and the liminality approach. Because the liminality approach refers to a transitional stage in which the individual breaks away from his current

(*) **Makalenin Geliş Tarihi** / 01.03.2022 - **Makalenin Kabul Tarihi** / 16.03.2022 - **Makalenin Türü** / Kuramsal

(**) **Doktora Öğrencisi** / Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ABD, Yoksulluk Çalışmaları DP, elifayhan93@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6692-0633.

role and cannot accept his new role. This study is important because it includes the effects of the prominent liminal period on the share of poverty for the youth. Young people, who have the potential to transform to provide social welfare, should be kept away from the risk of poverty. For this, governments should better understand the dynamics of youth poverty and take steps to strengthen policies that protect youth against poverty.

Keywords: Poverty, Youth Poverty, the Liminality Approach.

GİRİŞ

Gençlik, çocukluktan yetişkinliğe adım atılan geçiş dönemidir. Bu dönem birçok birey için çarpıcı bir şekilde değişen yaşam koşullarıyla karakterize edilen bir yaşam döngüsüdür. Bu dönemde genel olarak sosyal bağlamla ilgili toplumsal ve kişisel sorumluluk duygusunu derinleştirme teması öne çıkar. Ayrıca gençlik; sağlıklı, bilgili ve başarılı bir yetişkinliğin temelini oluşturduğundan, kişinin hayatında geçici ama toplumsal olarak önemli bir dönemi temsil eder. Gençlik döneminde deneyimlenen ve çeşitli faktörlerin sebep olduğu karmaşık yapıda kırılma noktaları mevcuttur ve bu kırılma noktaları yoksulluğa neden olmaktadır. Bu nedenle genç yoksulluğu yalnızca parasal anlamda değil, sosyal dışlanmayı da göz önünde bulundurarak daha geniş bir anlamda incelenmesi gereken bir olgudur. Çünkü gençlik döneminde maruz kalınan

yoksulluk, hem bir kaynak sorunu hem de fırsat eksikliğini temsil etmektedir.

Yetişkinliğe geçiş evresinde; iş bulmada başarısız olma, yaşam düzenlemelerindeki değişiklikler, sorumluluk alamama, birçok alanda tecrübesizlik gibi olayların yoksulluk riskiyle önemli ölçüde ilişkili olduğu söylenebilir. Bu nedenle gençliğin sosyal ve kültürel zorunlulukları, Van Gennep'in (1960) "Geçiş Törenleri (Rite of Passage)" konseptinin ikinci aşaması olan "Eşiklik yaklaşımı" kullanılarak anlaşılabilmektedir. Çünkü eşik dönemler, hayatın içindeki çeşitli sosyal, ekonomik ve fiziksel süreçlerin değişmesi, bozulması, kesintiye uğraması veya askıya alınması sonucunda başka bir döneme geçişi ifade etmektedir. Buradan yola çıkarak bu çalışmada, gençlikte görülen yoksulluk çeşitlerinin eşiklik yaklaşımı ile birlikte ele alınması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda literatür taraması yöntemi kullanılarak öncelikle genç yoksulluğuna ilişkin kavramsal çerçeve çizilecek, daha sonra eşiklik yaklaşımı açıklanacak ve genç yoksulluğu ile eşiklik yaklaşımı birlikte değerlendirilecektir. Bu bilgiler ışığında eşik döneminde görülen yoksulluk dinamiklerinin anlaşılması, gençlerin yoksulluk sınırının üzerine çıkmalarına yardımcı olacağından, gelecekte yoksulluk yaşama olasılıklarını azaltabileceğine ilişkin çıkarımlar yapılmaya çalışılacaktır.

1. GENÇ YOKSULLUĞUNU ANLAMLANDIRMAK

Gençler "artık çocuk olmayan, ancak yetişkinliğin tüm süreçlerini henüz tamamlamamış, yetişkinliğe geçiş aşamasındaki yaş grubuna ait olan kişilerdir" (Aassve, Iacovou ve Mencarini, 2005a: 1) ve genellikle gençlik döneminin 15 yaşında başlayıp 25 yaşında sona erdiği kabul edilebilir¹. Çocukluktan yetişkinliğe geçişi ifade eden genç olma hali, ülkeler düzeyinde birbirinden farklı yaşlarda gerçekleştiği kabul edilmektedir. Bu yüzden sadece kronolojik bağlamda değerlendirilmemelidir. Yaşa yönelik algılar ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğinden görünüş olarak genç kabul edilen bireyler bu gruba dâhil edilebilir (Aassve ve diğerleri, 2005a: 1). Gençlik dönemi, normal şartlar altında, insanların fizyolojik olarak en güçlü olduğu dönem olarak bilinmektedir. Bu nedenle gençler, ekonomik olarak üretken ancak genellikle pek çok konuda ebeveynlerine bağlı olan kişilerdir. Ebeveynlere doğru olan bu bağlılık, bir anlamda bağımlılık ve kısıtlanma ilişkisinin kurulmasına yol açtığından, yoksulluk olgusunu gençler arasında yaygınlaştırmaktadır. Gençler, ülkenin geleceğinin sahibi olduğu için aslında en değerli milli varlıklar olarak görülebilir. Bu değerli varlıkların yoksulluklarını, kırılganlıklarını ve karşılaştıkları riskleri azaltarak bir anlamda getiri

kalitesinin iyileştirilmesi, refah sağlamaya yönelik gerçek bir farklılaşmayı yaratabilir.

Yoksulluk, hem maddiyat hem de maneviyat içeren, çok boyutlu bir olgu olduğundan tanımlanması zor bir kavramdır. Genellikle yoksulluğun bir yoksunluk durumu olarak tanımlandığı konusunda fikir birliği olsa da yoksunluğun kavramsallaştırılması ve belirli sınırlarla çizilmiş bir tanımının yapılması konusunda ortak bir anlaşma sağlanamamıştır. Bu nedenle yoksulluğun, bir dizi benzerlikle birbirine bağlanan pek çok anlamı mevcuttur (Spicker, 2007: 230). Bu benzerlikler ekonomik, sosyal, kültürel ve demografik vb. bağlamlarda farklı konumlara sahip kesimleri yoksulluk olgusu altında birleştirir. Bu nedenle yoksulluğu; anlamak, tanımlamak, ölçmek ve mücadele etmek zorlaşmaktadır.

Ulus ötesi kuruluşlar ve ülkeler yoksulluğu ölçmek için çeşitli göstergeler geliştirmekte ve kullanmaktadır. Ancak farklı göstergelerin kullanılması farklı sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca, bu göstergeler genellikle toplumdaki hakim gücün ideolojilerini yansıttığından, yoksulluğu tanımlama çabası, ampirik bir faaliyetten öte büyük ölçüde politik bir faaliyet olarak nitelenebilir (Seipel, 2003: 192). Gençler dünya çapında sürdürülebilir ve barışçıl toplumlar elde etmede önemli bir roledir. Gençler; ruh sağ-

¹ Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşlar, üst ve alt yaş sınırlarına dayalı bir gençlik tanımı benimsemektedir. Örneğin, Birleşmiş Milletler için gençlik 15-24 yaş arası insanlar olarak tanımlarken, Dünya Sağlık Örgütü ve UNICEF; 10-19 yaş arası için "ergen", 15-24 yaş arası için "genç", 10-24 yaş arasındakiler için "gençler insanları" terimlerini kullanmaktadır (The United Nations, 2021).

lığı sorunları, kötü eğitimin neden olduğu sonuçlar, fırsat eşitsizliği, yüksek işsizlik oranları, iklim değişikliği, göç ve insani krizler, cinsiyet eşitsizliği ve küresel çatışmalar da dâhil olmak üzere pek çok yoksulluk sorunuyla karşılaşmaktadır (The United Nations, 2021: 2).

Az miktarda gelir elde etme veya hiç gelir elde etmemenin, gençlik döneminde karşılaşılan bir durum olduğu söylenebilir. Yaşam döngüsünün bu döneminde, bireyler esas olarak işgücü piyasasına katılmak için eğitim alarak veya deneyim kazanarak geleceğine yatırım yapmakta ve doğal olarak ekonomik kaynak sıkıntısı çekmektedir (Ayllón, 2015: 651). Mendola, Busetta ve Aassve (2009), gençlerin yoksulluk sınırı altında kaldığı dönemleri araştırarak çeşitli Avrupa ülkelerinde yoksulluğun geçici ve kalıcı yönünü incelemiştir. Bu araştırmaya göre İskandinav ülkelerinde gençlerin yaşadığı yüksek yoksulluk seviyelerine rağmen, sosyal refah devleti hükümlerinin cömertliği sayesinde yoksulluk riskinin geçici olduğunu bulmuşlardır.

Gençlerin refahına yönelik çalışmalar halen sınırlı fayda sağlamaktadır ve güvencesizlik önlenememiş değildir. Bununla birlikte gençler arasında hâlâ yüksek yoksulluk oranlarına rastlanılmaktadır. Ülkelerde yeterli başlangıç sermayesinin olmamasının yanı sıra, gençlerin çevrelerindeki önyargı kalkanları kırmalarına yardımcı olacak, onlara artık çocuk olmadıklarını hatırlata-

cak ve fırsatları değerlendirmelerine olanak sağlayacak programlar da oldukça yetersizdir. Günümüzde birçok genç, çeşitli fırsatları değerlendirmeye cesaret edemeden, hedefini devlet garantili ücretli işlerde çalışmaya çevirerek bu sisteme girmek için uzun yıllar beklemek zorunda kalmaktadır (Buheji ve Ahmed, 2017: 2405). Bu durum ise onların bir türlü yetişkinlik evresine geçememesine ve becerilerinin atıl kalmasına neden olarak hem gençlerin hem de toplumun yoksulluk düzeyini artırmaktadır.

Aileden ayrılıp konut özgürlüğü elde etmek, bir partnerle yaşamak ve işsizlik gençlerin yoksullaşması üzerinde etkili olan kilit olaylardır. Bu nedenle genç yoksulluğunun geçiş dönemlerinden bağımsız bir şekilde ele alınamayacağı açıktır. Bu başlık altında genç yoksulluğu ile ilişkili olan faktörlere yer verilmiştir.

1.1. Aileden Ayrılmak veya Aile Desteğinin Olmaması

Ebeveyn evinden ayrılmak, çocukluktan yetişkinliğe geçişte bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Bu adımın arkasındaki nedenler; maddi olarak bağımsız olmak, okumak, çalışmak, bir partnerle birlikte yaşamak, evlenmek ve çocuk sahibi olmak vb. arasında değişmektedir (Eurostat, 2021). Bu nedenle genç yoksulluğu ile ilişkili faktörlerden birinin ebeveyn evinden ayrılmak olduğu söylenebilir. Neredeyse tüm ülkelerde, aileden ve evden uzakta yaşamak, önemli ölçüde fazladan bir

yoksulluk riski taşır. Çünkü konut kalitesi açısından zenginleştirici ve iyi barınma koşullarına sahip ebeveyn evi, yaşam kalitesini arttırır. Ayrıca destekleyici rolünden dolayı aile, yoksulluğa karşı koruyucu bir ağ görevi yürütmektedir (Mendola ve diğerleri, 2009: 855).

Aassve, Davia, Iacovou ve Mazzuco (2005b), Avrupa Topluluğu Hane Halkı Paneli [European Community Household Panel (ECHP)]'nden elde ettikleri verileri kullanarak, tüm ülkelerde gençlerin yoksulluğa düşme riskinin evden ayrılma olayıyla önemli ölçüde ilişkili olduğunu gösteren sonuçlara ulaşmışlardır. Bu çalışmaya göre evden ayrılmanın yoksulluk üzerindeki en güçlü etkisi İskandinav ülkelerinde hissedilirken, en zayıf etki Akdeniz ülkelerinde hissedilmektedir. Bölgeler arası bu etki farklılıkları için gençlerin evden ayrılma nedenlerinin ülkeler arası değişikliklerden kaynaklandığı söylenebilir. Çünkü Akdeniz ülkelerinde gençler genellikle bir partnerle birlikte yaşamak için evden ayrılırken, İskandinav ülkelerinde gençlerin özgürleşmek için evden ayrılması yaygındır. Böylece evden ayrılmanın, yoksulluğa düşme riski üzerinde nedensel bir etkiye sahip olduğuna ilişkin bir sonuca varılmıştır.

Gençler yalnızca evden ayrıldıkları için yoksulluk riski ile karşı karşıya kalmazlar. Ebeveyn evi, konut kalitesi açısından kötü barınma koşullarına sahip olabilir. Düşük gelirli ebeveynler, çocuklarını destek-

lemek için sınırlı olanaklara sahip olabileceğinden, gençler yoksulluktan kurtulmak amacıyla evden ayrılmayı tercih edebilir (Berg, Kalmijn ve Leopold, 2018: 876). Çünkü yoksulluk içinde yaşayan ebeveynler, eğitim eksikliği, çocukluk dönemlerinin olumsuz şartlarda geçmesi ve zayıf fiziksel ve/veya zihinsel sağlık düzeyi gibi kendi güçlükleriyle baş etmek zorundadır. Bu nedenle çocuklarına iyi bir yaşam imkanı sunmakta zorlanacaklardır (Treanor, 2012).

1.2. Evlilik, Birlikte Yaşama ve Çocuk Sahibi Olma

Gençlerin yoksullukla olan ilişkisini etkileyen diğer bir faktör birisi ile birlikte yaşama durumudur. Bu durum gençleri yoksulluktan koruma eğilimi olarak düşünülebilir fakat çocuk sahibi olmak genellikle yoksulluk riskini arttırır. Örneğin Birleşik Krallık'ta evlenmenin ya da birisi ile birlikte yaşamamanın yüzde 10 puan kadar yoksulluk riskini azalttığı, ancak her bir çocuğun yoksulluk riskini yüzde 10 oranında arttırdığı tespit edilmiştir. Çoğu ülkede evliliğin ve biriyle birlikte yaşamamanın yoksulluk riskinden koruyucu etkisinin zaman aldığı söylenebilir. Bunun nedeni ise yeni bir partner ile ev kurmanın maliyetleridir (Iacovou ve Aassve, 2007).

Yoksulluk, gençlerin evlenmelerini destekleyen faktörlerden biridir. Yoksulluğun şiddetli olduğu bazı toplumlarda, özellikle genç bir kızın ekonomik bir yük olarak kabul edil-

mesi oldukça yaygındır ve çok daha yaşlı bir erkekle evlendirilmesi, ailenin hayatta kalma stratejisi olarak kabul edilmektedir. Ayrıca boşanma veya terk edilme olgularının da yoksulluğu tetiklediği söylenebilir. Özellikle bağımlı çocukların sorumluluğunu annelik içgüdüğü gereği üstlenen bir kadının yoksulluk riski, diğerlerine göre daha fazladır. Bu durumda genç yaşta evlendiği için eğitim düzeyi düşük ve gelir getirici becerilerini geliştirememiş kişilerin yoksulluğu daha şiddetli ve kalıcı olabilir (Unicef, 2001: 6-12).

1.3. Genç İşsizliği

Genç işsizlik oranlarının yüksek olması, ekonomik bir zayıflıktan ziyade yoksulluğa da neden olur. Genç işsizliğinin yüksek olduğu veya hızla arttığı ülkelerde, genç nüfus artışı ve zayıf ekonomik performansın birleşimi endişe vericidir. Çünkü ekonomisi diğerlerine göre zayıf olan ülkelerde sosyal, politik ve ekonomik zorluklar ortaya çıkmaktadır. Genç işsizliğinin yüksek olduğu ve ekonomik bakımdan zayıf olan ülkelerin bu kombinasyonu; ekonomik istikrarsızlığa, şiddete, toplumsal huzursuzluğa ve ulusal güvenliğe yönelik tehdide yol açmaktadır (Mayer, Moorti, ve McCallum, 2019: 5). Ekonomik etkiler, toplumdaki farklı grupların yaşam standardını belirlemede kritik öneme sahiptir. Yaşam boyunca bir nesilden diğerine aktarılan bu etkiler önemli olsa bile zamanla değişim geçirdikleri de yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle

gençler, ekonomik etkileri kendi ailelerinden farklı şekillerde deneyimleyebilmektedir (Bynner ve Parsons, 2002: 289-290).

En yoksul ondalık dilimlerdeki çalışma çağındaki nüfusun işgücünde olma oranlarının düşük eğilimli olmasından da anlaşılacağı gibi yoksulluk ve işsizlik yakından ilişkilidir (Altman, Mokomane ve Wright, 2014: 348). Bu nedenle yoksulluktan kaçınma yollarından birinin istihdama katılma olduğu söylenebilir. Ancak gençlerin, henüz eğitim aşamasından yeni çıktıkları için çalışma bakımından tecrübe eksikliklerinin olduğu öne sürülerek işgücü piyasasından dışlandıkları sık sık gündeme gelmektedir. İşgücü piyasa yapısının talep ve arz tarafları vardır. Talep tarafı, işler için beşeri sermayeye gereksinim duyulmasıyla oluşur. Arz tarafı ise beşeri sermayeden, bir anlamda beşeri sermayenin eğitim ve deneyiminden oluşur. Eğitim ve deneyim, üretim kapasitesinin belirleyicilerindedir. Gençler, eğitimlerini daha yeni tamamlamış ancak henüz işgücü piyasasına giriş yapma eğiliminde olduklarından nispeten tecrübesizdirler. Dolayısıyla tecrübe gerektiren yüksek vasıflı işlerde daha az tercih edilme eğilimindedirler. Bu bakımdan düşük vasıflı işlerin mevcudiyeti gençler için önemli olsa bile gençler yine de düşük vasıflı işler için rekabette dezavantajlı konumda olabilirler. Çünkü tecrübe sadece karmaşık ve deneyim gerektiren yüksek vasıflı işlerde veya teknik ustalık isteyen görevlerle

sınırlı değildir ve herhangi bir işin gerektirdiği günlük sorumlulukları düzenli olarak yerine getirmeyi sağlayan temel becerileri de kapsar. Temel beceriler de tecrübeye bağlı olduğundan, gençler yalnızca yüksek vasıflı işlerde değil, düşük vasıflı işlerde de diğerlerine göre daha talihsiz konumdadır (Tåhlin ve Westerman, 2020: 51). Ek olarak istihdamda olmanın, en azından bir dereceye kadar, gençleri yoksulluktan uzak tutmada rol oynadığı kabul edilebilir. Çünkü birçok genç de hala eğitim döneminde. Bu durumda genç yoksulluğu ile mücadele etmek için kullanılacak gençleri istihdam etme fikri, yoksulluk riskini düşürmek için uygun olmayacaktır (Iacovou ve Aassve, 2007).

2. EŞİKTELİK YAKLAŞIMI

Eşiklik, insanların herhangi bir rolden ayrılmasından, başka bir rolle birleşmesine geçiş halinin yansıma aşaması olarak açıklanabilecek yaklaşımdır. Eşikte olmak, herhangi bir kişinin sosyal yaşamında karşılaştığı bir geçişi işaretlemek için Arnold Van Gennep'in törenlerini kullanma düşüncesini kurumsallaştırdığı 1909 yılında yayınlanan "Geçiş Törenleri [Rites of Passage]" adlı kitabıyla gündeme gelmiştir. Çoğu insan, çocukluktan yetişkinliğe, hamilelikten doğuma, bekârlıktan evliliğe vb. geçiş törenleri fikrine aşinadır. Van Gennep, her dönemin bitme veya o dönemdeki rolden ayrılma eğiliminde olduğunu ve akabinde törensel olarak yeni bir

statünün benimsendiği yeni bir dönemle birleşme töreniyle sona erdiğini iddia etmektedir (Stenner, 2017: 14). Daha ayrıntılı bir ifade ile Van Gennep tarafından ortaya atılan geçiş törenleri; mekân, durum, sosyal statü ve yaş değişikliğine eşlik eden dönemler olarak karakterize edilir. İnsanların ergenlik, evlilik, emeklilik, ebeveynlik, ölüm gibi yaşam boyunca karşılaştığı dönemsel değişiklikleri vurgular. Geçiş törenlerinin, kişinin bir konumdan diğerine geçişini işaret eden bir döngü ritüeli olduğu söylenebilir. Bu hareket hayatının her alanında kendini gösterir. Ayrıca geçiş törenleri sosyal, politik, ekonomik, dini, ve eğitim dâhil olmak üzere hayatın tüm alanlarında kendine gösterebilir. Van Gennep, insanların dönemsel değişimleri için üç aşama tanımlamıştır. Bunlar (Van Gennep, 1960):

- Kişinin statülerinden ve benliklerinden ayrıldıkları dönem,
- Kişinin henüz kendince ve toplumca kabul edilmediği eşik dönemi,
- Kişinin yeni konumuyla asimilasyonudur.

Geçiş törenleri için bu üç aşama: ayrılma, eşik ve bütünleşme olarak daha kısa bir şekilde ifade edilebilir. Birinci aşama, kişinin sosyal konumundan ayrıldığı dönemdir. İkinci aşama ise kişinin eski ve yeni konumu arasında kaldığı eşik dönemidir. Son aşama, bireyin normal yaşamına döndüğü, yeni sosyal konumuyla bütünleşme aşamasıdır.

Turner (1967), eşikteki kişiyi, mevcut sosyal konumundan ayrılma

ve yeni sosyal konumuyla bütünleşme noktalarında oldukları için "ne or ne bu (betwixt and between)" şeklinde görerek Van Gennep'in ikinci aşamasını genişletmiş ve sosyal bilimlere eşiklik yaklaşımı olarak kazandırmıştır. Kişi bu dönemde, bildiği her şeyin değişebilir ve sorgulanabilir hale geldiğini fark ederek bir eşik aşamasına girer. Eşik durumu, kişinin eski alışkanlıklarından vazgeçip yeni bir hayata kucak açması anlamına gelir. Eşiklik aşamasında tüm varlıklar bilinmeyen bir yerde konumlanmıştır, başka bir ifade ile ne burada ne de oradadır. Geçiş aşamasındaki kişi "eşik aşaması" olarak adlandırılan belirsiz bir durumda olarak algılanabilir ve bu aşamada sahip olduklarıyla mülksüzleştirilerek kendi benliğini reddeder (Teodorescu ve Călin, 2015: 97-98). Eşiklik yaklaşımında kişi, bir sosyal statüden diğerine geçiş yapmaktadır. Örneğin; öğrenciyken çalışan olmak, çalışırken emekli olmak, bekârken eş olmak, anne veya baba olmak vb. durumlara geçişte bir eşik dönemi yaşanmaktadır. Böyle dönemlere dâhil olan kişilerin, "artık eskisi gibi olmadığı" ve aynı zamanda "henüz yenisi gibi olmadığı" anlaşılır. Bu nedenle eşiklik dönemi aslında belirsiz bir aşamadır. Eşikteki kişiler "ne burada ne de oradadır", onlar yasa, gelenek, görenek, töre vb. tarafından atanan ve düzenlenen konumların ortasında ve arasındadır (Wels, Waal, Spiegel ve Kamsteeg, 2011:1).

Van Gennep'in eşik süreçlerinin

üçlü yapısı, Joseph Campbell'i etkilemiştir. Campbell 1949 yılında yayımladığı, Kahramanın Sonsuz Yolculuğu (The Hero with a Thousand Faces)'u kitabında, eşiklik kavramını bir yolculuğun veya dönüşüm sürecinin başlangıcı ile bitişi arasındaki geçiş aşamalarına uygulamıştır. Eşiklik iki durum arasında gidip gelme süreci veya geçiş bölgesinde geçirilen zaman olarak ele alınmaktadır. Kitaba göre eşiklik, aslında bir dönüşüm yolculuğudur.

3. GENÇ YOKSULLUĞUNUN EŞİKTELİK YAKLAŞIMI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Gençlik yoğun bir fizyolojik, psikolojik, sosyal ve ekonomik değişim sürecinden geçen bireylerin yavaş yavaş yetişkin olarak hem kendisi hem de toplum tarafından tanınmaya başladıkları çocukluktan yetişkinliğe geçiş aşamasıdır. Gençlik bir yaş ile sınırlandırılmaktan öte hayatın önemli bir dönemidir. Bu nedenle gençlik dönemi; okuldan ayrılma, istihdama katılma, evlilik yapabilme ve oy verme gibi çeşitli statülerinin kazanılmasıyla, yetişkinliğe doğru uzanan bir süreç olarak kabul edilebilir. Pek çok araştırma, onlu yaşlarının sonları ve yirmili yaşların başlarındaki gençlerin genellikle kendilerini yetişkin olarak görmediklerini ileri sürmektedir. Bu yarı-özerk gençlik döneminde, gençlerin yetişkin rollerini denediği ancak onlara tam olarak bağlanmadığı görüldüğünden, bu dönemin özel bir yaşam aşaması olarak görülmesi

gerektiği söylenebilir (Fussell, 2006: 1-4; The World Bank, 2006: 28). Turner (1974: 232), gençlik dönemini, ne çocuk ne de yetişkin olmak anlamına gelen "eşikte bir aşama" olarak adlandırır. Bu bakımdan gençlik dönemi için "tamamlanamama" ifadesi kullanılabilir. Çünkü gençlik evresi, çocukluğu karakterize eden masumiyet ve başkalarına bağımlılık ile yetişkin yaşamının özgürlüğü ve aynı zamanda sorumlulukları arasında.

Eşiklik dönemi, kişinin içsel benlik duygusunu ve bir sosyal sistem içinde kabul gören yerini önemli ölçüde etkilediğinden (Noble ve Walker, 1997: 31) bir anlamda kişiler için kimliğin yeniden inşası olarak anlaşılabilir. Eşik aşaması olarak gençlik, ergenliğe atfedilen niteliklerin ötesinde ve yetişkinliğe atfedilen sorumlulukların gerisinde bir anlam kazanmaktadır. Ancak bireyin gençlik dönemi, kendini gerçekleştirme çabasının bitmeyen süreci haline gelirse, yetişkinlik artık nihai bir varış noktası olma statüsünü koruyamayacaktır. Bu durum gençlik döneminden çok "uzamış ergenlik veya gecikmiş yetişkinlik" ile adlandırılacak ve Van Gennep'in nosyonu ile çelişkili bir hal alacaktır. Çünkü modernlikle ortaya çıkan yetişkinlik olgusu sınır tanımamaktadır. Oysa eşiklik yaklaşımına göre geride bırakılan ve henüz ulaşılmamış iki durum vardır ve sınırları açıkça bellidir. Böylece modern toplumdaki gençlerin mevcut sosyal bağlamlardaki uygulamaları, yetişkinliklerini sınırsız

hale getirir (Blatterer, 2010: 70-71).

Modern toplum; geleneksel yaşam kalıplarının, normların ve kimliklerin temelden erozyona uğramasıyla karakterize edilir. Bir yandan bu durum, geçmişteki sınırlamalardan ve geleneklerden kopma ile çok sayıda yaşam tarzı ve kimliği geliştirmek için daha fazla özgürlük sunan, benzeri görülmemiş bir çeşitlilik ve esneklik için olanaklar yaratmaktadır. Modern toplumda gençler, şahit oldukları olayları kendi koşullarıyla deneyimleme hakkı elde etmektedir. Bu da yetişkin olma evresindeki bireyi, yerel topluluk tarafından açık bir şekilde tanımlanan yeni bir kimliğe girmeye hazırlayan geleneksel bir geçiş aşaması yerine, kendini keşfetme ve inşa etme görevi ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bu yüzden eşikteki dönem boyunca gençler, güvensizlik ve varoluşsal kaygılara da sahip olabilecektir. Bu durum, gençlik ve yetişkinlik dönemini tanımlayan sınırları daha belirsiz hale getirecektir (Lövhheim, 2005: 1-2). Sınırların belirsiz olması ise toplumsal ve kişisel kabulleneme duygusunu derinleştireceğinden yoksulluk olgusunun kendini yenilemesine hatta geliştirmesine olanak sağlayacaktır.

Gençler, karar verme süreçlerinde de oldukça az rol almaktadır. Başka bir ifade ile gençler sistematik olarak, önemli karar alma alanlarından dışlanmaktadır. Bu nedenle politika oluşturma sürecinde gençlerin düşüncelerine pek rastlanılmaz. Özellikle düşük gelirli ülkelerdeki

nüfusun 2/3'sinin 25 yaş altında olduğu göz önüne alınırsa, toplumdaki hemen hemen her çeşit yoksulluğun azaltılması için bir gençlik perspektifi ayrı bir önem arz etmektedir. Bu nedenle karar verme süreçlerine gençler dâhil edilmez ve görüşleri dikkate alınmaz ise yoksullukla mücadele için alınacak tedbirlerin yetersiz kalacağı ve kalkınma hedeflerine ulaşamayacağı açıktır (LSU, 2009: 8).

SONUÇ

Eşiklik yaklaşımı; çelişkili duyguları, belirsiz kimliği ve hem kişisel hem de toplumsal kabullenememe durumunu içerir. Bu durumun yetişkinliğe geçiş evresindeki gençler için olumsuz etkilere sahiptir. Çünkü doğumdan ergenliğe kadar olan dönem, sorumlulukların ve beklentilerin daha az önemli ve yaşam tecrübesinin az olduğu dönemdir. Bu durumda, ergenlikten çıkıp yetişkinliğe adım atan birinin pek çok konuda zorlanacağı açıktır. Bu nedenle gençlerin yetişkinliğe geçiş dönemi eşiklik yaklaşımı ile ele alınabilir ve eşik dönemlerinde yaşadıkları sorunların pek çoğu çok boyutlu yoksulluk olgusuna atfedilebilir.

Modern toplumda görülen "uzamış ergenlik ve gecikmiş yetişkinlik" gibi özel ikilemler, gençlerin yetişkinliğe geçiş alanlarının inşasını eskiye göre daha çok zorlaştırmaktadır. Bu durum gençleri, pek çok konuda sürekli bir arada kalma haliyle sınırlandırmakta, hayata atılmaları önünde engel teşkil etmektedir. Toplumsal yapı içindeki kurumların

ve konumların belirsiz bir hale gelmesi ve gençlik döneminde bu belirsizliklerin deneyimlenmesi, büyük bir güven ve tutarlılık ihtiyacına yol açacaktır. Böylece gençlik dönemi; gelecekte korkma, güvensiz bir ortamda bulunma, dışlanma gibi yoksulluk riskleri ile karşılaşılması daha muhtemel bir eşik aşaması olarak kabul edilebilir. Gençler sadece çocukluktan çıkan ve yetişkinliğe geçiş evresinde olan bir grup şeklinde algılanarak değil, aynı zamanda karar sürecinin; başlatıcıları, katılımcıları ve vericileri olduğu kabul edilerek, eşikte oldukları bu dönemin ağır şartları hafifletilebilir. Hafifleyen bu ağır şartların, gençlik dönemindeki yoksulluğun azaltılması ve olumsuz etkilerinin giderilmesinde önemli rol oynayacağı söylenebilir.

Van Gennep'in geçiş ritüelleri tamamlandıktan sonra, tüm bireyler sembolik olarak yeniden doğarlar. Yetişkin olduklarında topluma fayda sağlayacak bireylerin gençlik döneminden geçtiği veya yetişkinliğe geçişte bir eşik dönemi yaşadığı unutulmamalıdır. Bunun için gerek yapım gerek uygulama aşamasındaki toplumu ilgilendiren tüm politikalarda gençler de sürece dâhil edilmelidir. Gençlerin toplumu iyileştirecek bir kaynak olarak tanınması temel öncelik olmalıdır. Gençlere yönelik programlar ile sosyal güç seviyelerinde bir değişim oluşturabilir ve gençlik ile dış dünya arasında sürdürülebilir bir bağlantı kurulabilir. Gençlerin sosyo-ekonomik refahı, her hükümet için bir lüks değil, bir zorunluluk olarak kabul edilmelidir.

KAYNAKÇA

Aassve, A., Davia, M. A., Iacovou, M., Mazzuco, S. (2005b), Does Leaving Home Make You Poor? Evidence from 13 European Countries. *European Journal of Population*, 23, 315-338.

Aassve, A., Iacovou, M., Mencarini, L. (2005a), Youth Poverty in Europe: What Do We Know? Colchester: University of Essex: ISER Working Paper 2005-2.

Altman, M., Mokomane, Z., Wright, G. (2014), Social Security for Young People Amidst High Poverty and Unemployment: Some Policy Options for South Africa. *Development Southern Africa*, 31 (2), 347-362.

Ayllón, S. (2015), Youth Poverty, Employment, and Leaving the Parental Home in Europe. *Review of Income and Wealth*, 61(4), 651-676.

Berg, L. V., Kalmijn, M., Leopold, T. (2018), Family Structure and Early Home Leaving: A Mediation Analysis. *Eur J Population*, 34, 873-900.

Blatterer, H. (2010), The Changing Semantics of Youth and Adulthood, *Cultural Sociology*, 4 (1), 63-79.

Buheji, M., Ahmed, D. (2017), Investigating the Importance of 'Youth Economy'. *International Journal of Current Advanced Research*, 6 (3), 2405-2410.

Bynner, J., Parsons, S. (2002), Social Exclusion and the Transition from School to Work: the Case of Young People not in Education, Employment or Training (NEET), *Journal of Vocational Behaviour*, 60 (2), 289-309.

Eurostat (2021, Ağustos), Age of Young People Leaving Their Parental Household. Eurostat Statistic, <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=494351>, (Erişim Tarihi: 07.01.2022).

Fussell, E. (2006), Structuring the Transition to Adulthood: An Entropy Analysis of The Early Life Course in the United States, 1880 to 2000, Population Association of America Meetings, March 29 April 1. New Orleans, LA.

Iacovou, M., Aassve, A. (2007), Youth Poverty in Europe, Joseph Rowntree Foundation.

Lövheim, M. (2005), Young People and the Use of the Internet as Transitional Space, *Heidelberg Journal of Religions on the Internet*, 1(1).

LSU (2009), The Role of Young People in Poverty Reduction: Tackling Poverty Together. Allduplo, Stockholm: The National Council of Swedish Youth Organisations.

Mayer, T., Moorti, S., McCallum, J. K. (2019), Global Laborscapes of Youth Unemployment: Introduction, (Eds. T. Mayer, S. Moorti and J. K. McCallum), *The Crisis of Global Youth Unemployment*, 1-22, Abingdon, Oxon: Routledge.

Mendola, D., Busetta, A., Aassve, A. (2009), What Keeps Young Adults in Permanent Poverty? A Comparative Analysis Using ECHP, *Social Science Re-*

search, 38, 840–857.

Morag, C. T. (2012), *Impacts of Poverty on Children and Young People*, CCPN.

Noble, C., Walker, B. (1997), *Exploring the Relationships Among Liminal Transitions, Symbolic Consumption and the Extended Self*, *Psychology and Marketing*, 14 (1), 29–47.

Seipel, M. M. (2003), *Global Poverty: No Longer an Untouchable Problem*, *International Social Work*, 46 (2), 191–207.

Spicker, P. (2007), *Definitions of Poverty: Twelve Clusters of Meaning*, (Eds. P. Spicker, S. A. Leguizamón and D. Gordon), *Poverty: An International Glossary*, 229–243, London: Zed Books.

Stenner, P. (2017), *Liminality and Experience: a Transdisciplinary Approach to the Psychosocial*. *Studies in the Psychosocial (STIP)*, London: Palgrave Macmillan.

Tâhlin, M., Westerman, J. (2020), *Youth Employment Decline and the Structural Change of Skill*, *European Societies*, 22 (1), 47–76.

Teodorescu, B., Călin, R. A. (2015), *The Base Articulations of the Liminality Concept*, *Review of European Studies*, 7(12), 97–102.

The United Nations (2021), *Definition of Youth*, <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-definition.pdf>, (Erişim Tarihi: 25.01.2022).

The United Nations (2021), *Youth 2030: Progress Report 2021*, https://www.unyouth2030.com/_files/ugd/b1d674_731b4ac5aa674c6dbe-087e96a9150872.pdf, (Erişim Tarihi: 25.01.2022).

The World Bank (2006), *World Development Report 2007: Development and the Next Generation*, Washington DC: The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank.

Turner, V. (1967), *The Forest of Symbols: Aspects of Ndembu Ritual*, Ithaca, NY: Cornell University Press.

Turner, V. (1974), *Dramas, Fields and Metaphors: Symbolic Action in Human Society*. Ithaca, New York: Cornell University Press.

Unicef (2001), *Early Marriage: Child Spouses*. Florence, Italy: Innocenti Digest no. 7.

Van Gennep, A. (1960), *The Rites of Passage*. University of Chicago Press.

Wels, H., Waal, K. V., Spiegel, A., Kamsteeg, F. (2011), *Victor Turner and Liminality: An Introduction*, *Anthropology Southern Africa*, 34 (1-2), 1–4.